

Prijsvraag Circulaire Ambachtscentra 2021

1. Aanleiding

De lineaire economie biedt geen langetermijnperspectief wanneer het gaat om het duurzaam gebruik van grondstoffen en materialen. De ambitie van het kabinet is om samen met maatschappelijke partners in 2030 een (tussen)doel te realiseren van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen). Deze ambitie is concreet gemaakt in het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. Het icoonproject Circulaire Ambachtscentra (CA) is hierin geformuleerd om op het gebied van consumptiegoederen bij te dragen aan meer producthergebruik en reparatie.

Wat is een circulair ambachtscentrum?

Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats. Maar ook andere partijen die kunnen bijdragen aan hergebruik kunnen zich aansluiten bij het netwerk.

Op dit moment worden nog te veel herbruikbare producten of materialen afgedankt als afval. Deze belanden op de milieustraat of in de vuilniswagen en worden vervolgens onnodig gerecycleerd of verbrand. Dat is zonde, omdat veel van deze producten en materialen nog op andere manieren hoogwaardiger hergebruikt kunnen worden. Door afgedankte consumentengoederen langer in gebruik te houden en een tweede kans te geven, wordt de hoeveelheid huishoudelijk afval verminderd. Hiermee dragen circulaire ambachtscentra bij aan de VANG-HHA-ambities.

Naast de milieuvoordelen, vervult het circulair ambachtscentrum een belangrijke rol in de maatschappij. Een van de pijlers is sociale activatie. Bij veel kringloopbedrijven zijn van oudsher werkplekken beschikbaar voor mensen met een kwetsbare arbeidspositie. Wanneer er meer producten binnenkomen die beoordeeld moeten worden op herbruikbaarheid en eventueel opgeknapt of gerepareerd, kan hierbij juist die groep mensen een bijdrage leveren aan de circulaire economie. Daarnaast kunnen ook scholen betrokken worden bij het bedenken van (nieuwe) mogelijkheden voor afgedankte producten, bij het werken met tweedehands materialen en bij het doorgeven van reparatievaardigheden en het opleiden van reparateurs. De betrokken partijen kunnen elk op hun eigen wijze, vanuit hun specifieke expertise, bijdragen aan de maatschappelijke kansen.

Tot slot wordt het circulair ambachtscentrum een toegankelijke plek voor inwoners. Mensen komen bijvoorbeeld om te winkelen, maar ook om hun spullen voor hergebruik of reparatie aan te bieden. Bezoekers worden geïnspireerd door de mogelijkheden van de circulaire economie en bewust gemaakt van wat zij hieraan zelf kunnen bijdragen.

Figuur 1: bouwstenen circulair ambachtscentrum

2. Praktijkkennis

Sinds 2019 hebben 59 gemeenten financiële ondersteuning ontvangen voor het opzetten en beheren van een circulair ambachtscentrum. Ook waren er meerdere netwerksessies en presentaties over circulaire ambachtscentra en wordt er overkoepelend onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de kansen en mogelijke obstakels om van circulaire ambachtscentra een blijvend succes te maken. Op de website (www.circulairambachtscentrum.nl) is deze informatie te vinden. Langzamerhand wordt er steeds meer praktijkkennis opgedaan over het reilen en zeilen van een circulair ambachtscentrum.

Bouwstenen

Figuur 1 geeft de bouwstenen weer waaruit een circulair ambachtscentrum kan bestaan. Een combinatie van deze bouwstenen is waardevol gebleken. Een circulair ambachtscentrum kan bestaan uit (een combinatie van) de volgende bouwstenen:

1. Kringloopwinkel
2. Milieustraat
3. Sociaal-maatschappelijke instelling
4. Reparatiewerkplaats of repair café
5. Onderwijs
6. Werkplaats en/of makersplaats (gericht op nieuwe producten van gebruikte materialen en bijvoorbeeld een fiets of meubel werkplaats)
7. Bouwsteen naar keuze

Experimenteren

Verschillende gemeenten zijn aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een circulair ambachtscentrum. De uitdagingen die zij in de praktijk zijn tegen gekomen zijn in hoofdlijnen als onderzoeksvragen geformuleerd. Door in meer gemeenten te experimenteren zullen we meer te weten komen om de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke businesscase hoort er bij een circulair ambachtscentrum?
- Wat is er nodig om synergie te realiseren tussen de verschillende bouwstenen voor het circulaire ambachtscentrum?
- Wanneer is die synergie succesvol?
- Welke hergebruikmogelijkheden zijn er voor verschillende productgroepen?
- Welke aanpassingen in lokale infrastructuren zijn nodig om deze hergebruikmogelijkheden uit te breiden?
- Welke financieringsvormen zijn er mogelijk?
- Hoe zit het juridisch met het eigendom van de afvalstoffen, grondstoffen en/of producten?

- Hoe zijn de milieudoelen/ambities (levensduurverlenging) te koppelen aan ambities op het sociale domein (werkgelegenheid, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)?

Uitvoeringsvormen

Lokaal zal uiteindelijk duidelijk moeten worden welke uitvoeringsvorm van het circulaire ambachtscentrum het meest haalbaar is om verder uit te werken. Om een beter zicht te krijgen op de consequenties en (on)mogelijkheden van specifieke uitvoeringsvormen worden via de prijsvraag nieuwe pilots in het land opgezet. Er valt te denken aan de volgende uitvoeringsvormen:

- A. Verschillende onderdelen van het ambachtscentrum op één fysieke locatie.
- B. Elk onderdeel heeft zijn eigen locatie waartussen een nauwe samenwerking plaats vindt.
- C. Naast kringloop, repair café / reparatiewerkplaats en milieustraat wordt er intensief samengewerkt met onderwijsinstellingen.
- D. Een ambachtscentrum dat in regionaal verband nauw samenwerkt met meerdere milieustraten en kringloopbedrijven in de nabije omgeving.
- E. Een andere vorm van het combineren van bouwstenen.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Rijkswaterstaat willen in samenwerking met de VNG, de NVRD, Stichting Repair Café en de BKN gemeenten ondersteunen met de ontwikkeling van hun circulair ambachtscentrum. Financiële ondersteuning wordt toegekend aan gemeenten die op basis van hun ingezonden plan worden geselecteerd.

3. Indienen plannen

Welke informatie moet ik aanleveren?

1. Projectplan met hierin in ieder geval:

- Een korte omschrijving van betreffende gemeente(n) inclusief de huidige situatie rond reparatie, hergebruik, kringloopwinkels, afvalinzameling en onderwijs.
- Een concrete omschrijving van de voorgenomen activiteit(en), waarbij minimaal de eerste 5 van de in hoofdstuk 2 genoemde bouwstenen betrokken worden.
- Een concrete toelichting hoe omgegaan wordt met het leidend principe: levensduurverlenging en/of hoogwaardig product- en materiaalhergebruik.
- Een toelichting over de partijen die vanuit elk van de minimaal 5 bouwstenen betrokken zijn bij de uitvoering van de activiteit(en). Daarbij dient ingegaan te worden op de activiteiten en de ambitie per partij.
- Een concrete beschrijving van de gemeente overschrijdende samenwerking. Hoe wordt de regionale samenwerking vormgegeven zodat het halen en brengen van kennis een belangrijk onderdeel is van het concrete plan.
- Een concrete omschrijving van het eindresultaat. De eindresultaten dienen in een openbare rapportage/verslag beschikbaar gesteld te worden aan het kernteam dat dit vervolgens beschikbaar stelt aan andere gemeenten. Het eindrapport dient daarvoor geschikt te zijn.
- Een concrete financiële onderbouwing van het plan inclusief de gevraagde financiële ondersteuning.
- De planning van de activiteit(en) in de tijd. Een plan komt uitsluitend in aanmerking voor een financiële bijdrage indien de gemeente(n) in staat is/zijn om het plan binnen twee jaar na opdracht uit te voeren en tot een afronding te komen.

2. Ingevuld aanmeldformulier

- Alle gemeenten worden beoordeeld op hun ingediende plan. Om er zeker van te zijn dat alle criteria aan bod komen in het plan, dient elke aanvrager het format in te vullen. Aanvragen zonder ingevuld format, worden niet in behandeling genomen.

Projectplan en aanmeldformulier kunt u tot en met vrijdag 10 december om 17:00 uur insturen naar vanghuishoudelijkafval@rws.nl

Hoeveel subsidiegeld kan ik ontvangen?

- De financiële bijdrage bedraagt maximaal 50% van de totale onderzoek/pilot/projectsom met een bedrag van € 50.000 inclusief btw per plan. De aanvraag moet worden ingediend door of namens een of meerdere gemeente(n). De feitelijke uitvoering mag gedelegeerd zijn aan een andere organisatie, maar gemeente(n) blijven hoofdverantwoordelijk.
- Gemeenten die in 2019 of 2020 al een bijdrage hebben ontvangen kunnen in 2021 in aanmerking komen voor een financiële bijdrage. Daarbij is het wel van belang dat aan de hierboven omschreven eisen van het plan wordt voldaan.
- Verder kan de financiële bijdrage alleen gebruikt worden voor de (proces)begeleiding van de activiteiten. Hierbij is de inhuur van externe experts voor een peer-to-peer-ondersteuning toegestaan. Ook kan de financiële bijdrage gebruikt worden om uren van eigen medewerkers in te zetten. Een financiële bijdrage voor investeringen in fysieke aanpassingen valt niet onder de mogelijkheden, dit kan enkel met eigen middelen door partijen worden bekostigd.

Overige voorwaarden

- Het plan zal leiden tot een beter inzicht in de opzet en uitvoering van (toekomstige) circulaire ambachtscentra.
- Het plan moet leiden tot nieuwe samenwerkingsverbanden die hoogwaardig materiaal- en producthergebruik teweegbrengen, waarbij ook andere stakeholders van gemeenten betrokken worden bij de circulaire economie.
- Ook dient uit het plan te blijken dat het project door de gemeente(n) of de door haar betrokken partijen zelf wordt uitgevoerd en/of geïnitieerd.
- De opgedane kennis zal worden gedeeld. Het kernteam circulair ambachtscentra bezoekt alle geselecteerde gemeenten daarom één keer per jaar. Ook wordt er een monitoringsonderzoek gestart waaraan geselecteerde gemeenten meewerken.
- Daarnaast schrijven gemeenten één keer per jaar een tussenrapport over de voortgang van het door hen ingediende plan.
- Het is mogelijk om af te wijken van de benaming 'circulair ambachtscentrum'.

4. Beoordeling plannen

Wie beoordeelt mijn ingezonden plan?

- De plannen worden beoordeeld door een onafhankelijke jury, bestaande uit een afgevaardigde van de NVRD, BKN, VNG, Rijkswaterstaat, het ministerie van IenW en Stichting Repair Café.
- Elk jurylid beoordeelt de plannen individueel.
- De gemiddelde scores van de juryleden vormt de eindscore.
- De jury zal de plannen beoordelen op basis van de criteria (zie blz. 9) en zal haar bevindingen vastleggen in een beoordelingsformulier.
- Op maandag 20 december 2021 wordt de uitslag bekend gemaakt.

Hoe wordt mijn plan beoordeeld?

Voor elk criterium kan een score van 1 t/m 5 behaald worden:

Aantal punten	Omschrijving
1 punt – slecht	Dit criterium is niet goed beschreven en er zitten ernstige tekortkomingen in de aanvraag.
2 punten – redelijk	De aanvraag adresseert in grote lijnen het criterium, maar er zijn ernstige tekortkomingen.
3 punten – goed	De aanvraag adresseert het criterium goed, maar er is een aantal tekortkomingen.
4 punten – heel goed	De aanvraag adresseert het criterium heel goed, maar er zijn een paar kleine tekortkomingen.
5 punten - uitstekend	De aanvraag adresseert het criterium uitstekend. Als er tekortkomingen zijn, dan zijn die verwaarloosbaar.

De jury geeft voor de hierboven genoemde criteria een cijfer van 1 tot en met 5. Hoe beter en concreter het plan op een bepaald criterium is omschreven, hoe hoger de score hiervoor. Vanwege de nadruk op producthergebruik en de gemeentelijke opschaling hebben de criteria 1a en 2 een wegingsfactor drie. Dit betekent dat het gescoorde aantal punten voor die criteria met drie worden vermenigvuldigd. Alle overige criteria hebben een wegfactor 1.

Gemeenten die al eerder een uitkering voor circulaire ambachtscentra ontvangen hebben in 2019 of 2020 krijgen een aftrek van 5 punten om plannen van nieuwe gemeenten een extra kans te geven.

Onduidelijke, onvolledige of weinig reële informatieverstrekking in de omschrijving van het plan met betrekking tot de genoemde aspecten kan resulteren in een lage waardering/score. Door het optellen van de verschillende subtotalscores wordt de totaalscore berekend. Er kunnen maximaal 60 punten worden behaald. De plannen met de hoogste scores ontvangen de subsidie voor zover daar nog budget voor beschikbaar is.

Criteria Prijsvraag Circulaire Ambachtscentra		
1. Hergebruik en samenwerking	Punten	Weging
1a. Hoogwaardig hergebruik Er wordt een goede omschrijving gegeven van de werkwijze die leidt tot afvalvermindering en de toename van product- en materiaalhergebruik	5	3
1b. Bouwstenen In het plan worden minimaal de eerste vijf bouwstenen (zoals omschreven in hoofdstuk 2) betrokken. Ook wordt hier benoemd op welke wijze en in hoeverre zij al betrokken zijn. De toewijding en commitment van de bouwstenen is hierbij leidend en niet de hoeveelheid betrokken bouwstenen of het aantal partijen per bouwsteen		
- Kringloopwinkel	5	1
- Milieustraat	5	1
- Sociaal maatschappelijke instelling	5	1
- Reparatiwerkplaats	5	1
- Onderwijs	5	1
2. Gemeentelijke opschaling		
Het plan bevat een beschrijving hoe bestaande en nieuwe kennis gedeeld wordt met andere gemeenten / circulaire ambachtscentra	5	3
3. Bestuurlijke commitment		
Uit het plan komt naar voren dat de omschreven activiteiten in lijn zijn met de visie van de gemeenten en dat er bestuurlijk commitment is voor het project	5	1
4. Eerdere uitkering		
Heeft de gemeenten in 2019 of 2020 een (specifieke) uitkering ontvangen voor het plan voor een circulair ambachtscentrum?	Ja: -5 Nee: 0	1
Maximum totaalscore	60 punten	